

Kitablar dünyasının fədakar vətəndaşı

ƏMƏKDAR MƏDƏNİYYƏT İŞÇİSİ MƏLƏK HACIYEVANIN 65 İLLİYİNƏ

Milli kitabxanaçılığımızın sayılıb-seçilən nümayəndələrindən biri, ömrünün böyük hissəsini kitabxana mədəniyyətinin inkişafına həsr etmiş ziyalı, pedaqoq və ən əsası gözəl insan olan həmkarım Mələk Hacıyevanın 65 illik yubileyi təkcə yubilyara sevinc bəxş etmir. Mələk xanım kimi şəxsiyyətlərin, peşəkarların varlığı, dəyərli tövsiyə və məsləhətləri onunla çiyin-çiyinə çalışan həmkarlarına da əlavə güc və ilham verir.

Yenilikçi və peşəkar kitabxana mütəxəssisi, Əməkdar mədəniyyət işçisi Mələk Xanım Hacıyeva 1957-ci il aprel ayının 8-də Bakının ən qədim məkanı, tarixi-memarlıq qoruğu olan İçərişəhərdə balaban ustası Məmməd-Naib Hacıyevin ailəsində dünyaya göz açıb. 1974-cü ildə Bakı şəhəri 132 sayılı orta məktəbi fərqlənmə attestatı ilə bitirdikdən sonra həmin ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq (indiki BDU-nun Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi) fakültəsinə daxil olub. Universitetdə təhsil aldığı müddətdə görkəmli kitabxanaşünas alimlərdən professor Abuzər Xələfov, bibliograf alim, professor Zöhrab Əliyev, dosent Elman Bədəlov, Hacı Həsənov, Rasim Kazımov, Əşrəf Xələfov, Təcəddin Quliyev və başqa dəyərli alimlərdən dərs alıb, əldə etdiyi elmi biliklər onun fəaliyyətində gələcək uğurlarına zəmin yaradıb. O, 1979-cu ildə Universitetin göndərişi əsasında M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasında əmək fəaliyyətinə başlayıb, fəallığı, çalışqanlılığı və təşəbbüskarlığı ilə iş yerində hər zaman fərqlənib, bu keyfiyyətləri onu kitabxanaçı vəzifəsindən direktor müavini vəzifəsinə qədər yüksəlmiş.

XX əsrin 90-cı illərində Ümummilli lideri Heydər Əliyevin yenidən ölkə rəhbərliyinə gəlməsi ilə respublikada başlanan inkişaf prosesi özünü Milli Kitabxananın fəaliyyətində də çox yüksək səviyyədə büruzə verib, Ulu öndərin Milli Kitabxanaya 4 dəfə gəlişi və hər gəlişində kitabxanaya göstərdiyi diqqət və qayğı, onun fəaliyyəti üçün verdiyi qərarlar Milli Kitabxananın inkişafının ən yüksək pilləsinə qədəm qoymasına səbəb olub. Mələk xanım yaxşı mütəxəssis olmaqla yanaşı, həm də seçilmiş insanlardandır ki, Ulu öndərlə görüşmək şərəfinə nail olub. Belə ki, Ulu öndərin Milli Kitabxanaya "Heydər Əliyev: siyasi portretin cizgiləri" adlı kitabın təqdimat mərasiminə təsadüf etmiş ikinci gəlişi (4 mart 1996-cı il tarixində) zamanı Milli Kitabxana tərəfindən təşkil olunmuş "Hədiyyə olunan kitablar" adlı sərgidə Ulu öndərin öz şəxsi kitabxanasından elmin müxtəlif sahələrinə dair kitabxanaya hədiyyə etdiyi 300-ə yaxın kitabı, Ulu öndərin göstərişi ilə kitabxanaya ayırılan 5 min ABŞ dolları həcmində vəsait hesabına alınan xarici nəşrləri və aktual mövzuda kitabları Mələk Hacıyeva Ulu öndərə təqdim etmişdi. Və maraqlı təsadüfdür ki, Mələk xanım 20 il sonra Ulu öndərin uzaqgö-

rən siyasətinin layiqli davamçısı olan ölkə başçısı İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva ilə İçərişəhərdə Novruz şənliyi münasibətilə təşkil edilmiş sərgidə görüşüb və əl işlərini onlara təqdim edib.

Məlumdur ki, XX əsrin keçid dövrü adlanan 90-cı illərdə elm və mədəniyyətin maliyyələşdirilməsi sistemindəki dəyişikliklər humanitar sahələrin, o cümlədən, kitabxana işinin büdcə vəsaitlərinin kəskin şəkildə azaldılması bir çox sahələrdə olduğu kimi, ölkə kitabxanaları qarşısında da böyük çətinliklər yaratmışdı. Məhz belə bir vaxtda modernləşdirilmiş kitabxana quruculuğunun əsası kimi kitabxananın kompüterləşdirilməsi istiqamətində ilk addım Mələk Hacıyevanın təşəbbüsü ilə atıldı. Mələk xanımın ideya müəllifliyi və rəhbərliyi ilə 1998-ci ilin sentyabr ayında "Azərbaycan Dövlət Kitabxanasının beynəlxalq İNTERNET şöbəsinə qoşulması" adlı qrant layihəsi hazırlandı və 2 il müddətində Milli Kitabxanada müasir tələblərə cavab verən ilk İnternet-zal oxuculara təqdim edildi. Görülən işlərin uğurlu nəticəsi olaraq 1999-cu ildə Milli Kitabxanada Beynəlxalq əlaqələr və kompüterləşdirmə üzrə direktor müavini ştatı yaradılaraq Mələk xanım direktor müavini təyin edildi.

Yeni ideyalar ətrafında daim axtarılda olan Mələk xanım 1998-2002-ci illər ərzində təkcə Milli Kitabxana üçün deyil, ümumiyyətlə ölkə kitabxanaları üçün də xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Avtomatlaşdırılmış idarəetmə proqramının təbiiqi, Elektron kataloq və Elektron kitabxananın təşkili, Milli Kitabxanada Tədris mərkəzinin yaradılmasına dair 10-a yaxın layihənin müəllifi və koordinatoru olmuşdur. Layihələr çərçivəsində həyata keçirilən işlərin nəticəsi olaraq kitabxanaçılar xarici və regional kitabxanaların qıbaqcıl iş təcrübəsini, idarəçiliyini yeni forma və metodlarını öyrənərək yerlərdə tətbiq etməyə başladı, kitabxana mütəxəssisləri üçün yeni texniki vədişlərə yiyələnməyin əsası qoyuldu. Eyni zamanda Azərbaycan Milli Kitabxanasında 2006-cı ildə 4 yeni şöbə -

dimi, tarix elmləri doktoru, BDU-nun fəxri professoru Abuzər Xələfovun elmi rəhbərliyi ilə "M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının beynəlxalq əlaqələri: inkişafı və müasir vəziyyəti (1923-2017-ci illər)" adlı dissertasiya üzərində tədqiqat aparıb, işini müdafiəyə təqdim edib.

Tədqiqat işi ilə bağlı "Azərbaycan Milli Kitabxanasının informasiyalaşdırılması və modernləşdirilməsi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq", "İran mədəni əlaqələrinin inkişafı kitab və kitabxanaların rolu", "Azərbaycan Milli Kitabxanası türk xalqlarının mədəniyyətlərinin inteqrasiyası sistemində (1994-2014)", "Milli Kitabxananın beynəlxalq kitabxana təşkilatlarında elmi, mədəni və təşkilati fəaliyyətinin əsas istiqamətləri", "Milli Kitabxananın inkişafında Heydər Əliyev şəxsiy-

Elektron informasiya xidməti şöbəsi; Kitabxana işçilərinin təlim və tədrisi şöbəsi; Elektron resursların yaradılması şöbəsi; Kitabxana-bibliografiya proseslərinin avtomatlaşdırılması və informasiya texnologiyaları şöbələri yaradıldı ki, bu da Milli kitabxananın fəaliyyətində yeni bir mərhələnin inkişafına səbəb oldu.

Həmkarlarına və gənc kadrlara hər zaman dəstək olan yenilikçi və bacarıqlı Mələk xanım təkcə təcrübə fəaliyyətlə deyil, eyni zamanda, pedaqoji və elmi tədqiqat işi ilə də məşğul olub. 2004-2010-cu illərdə BDU-nun Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində müəllifi olduğu "Kitabxanaların fəaliyyətinin avtomatlaşdırılması" adlı proqram əsasında seçmə fondun mühazirə və seminarı aparıb, Mədəniyyət Müəssisələri İşçilərinin Hazırlıq və İxtisasartırma Mərkəzi, AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanası, Azərbaycandakı Amerika səfirliyi nəzdində İnformasiya və Kitabxana İşçilərinin Təlim Mərkəzində "Kitabxanaların fəaliyyətinin avtomatlaşdırılması" adlı təlimlər təşkil etmiş, gənc kitabxanaçılar nəslinin inkişafına, kadr potensialının formalaşmasına da töhfəsini verərək, biliklərini, təcrübəsini bölüşüb.

2014-cü ildən isə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dissertantı kimi Əməkdar elm xa-

yət və əldə edilmiş uğurlar", "Роль Азербайджанской Национальной Библиотеки им. М.Ф.Ахундова в организации непрерывного обучения библиотечных кадров", "Роль и задачи Национальной Библиотеки в пропаганде идеи мультикультурализма в Азербайджане" və başqa Azərbaycan və rus dillərində onlarla elmi məqaləsi, yerli və beynəlxalq konfranslarda materialları, metodik vəsait və tədris proqramı çap olunub. O, BDU-nun Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya jurnalının, Milli Kitabxananın Elmi əsərlərinin redaksiya heyətinin üzvü, 2008-ci ildə çap olunmuş "Heydər Əliyev və mədəniyyət" adlı üçcildliyin redaksiya heyətinin üzvü, Azərbaycan Respublikasının "Kitabxana işi haqqında" Qanununun işçi qrupunun üzvü olub.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin işçi qrupunun tərkibində regionlarda dəfələrlə mədəniyyət müəssisələrinin fəaliyyətinin araşdırılması və təhlilində iştirak edib, bir sıra regionlarda yeni kitabxanaların açılışında - Mərdəkan Mədəniyyət Sarayı kitabxanası, Balakən şəhər mərkəzi kitabxanası, İsmayıl rayonu Heydər Əliyev Mərkəzinin Elektron kitabxanasının yaradılmasında məsləhətçi-ekspert kimi çalışıb. Açıq Cəmiyyət İnstitutu Yardım Fondu - beynəlxalq təşkilatının kitabxana proqramı üzrə müstə-

qil eksperti kimi fəaliyyət göstərib, Azərbaycanda Kitabxana İşinin İnkişafı Assosiasiyasının (AKİİA) təsisçilərindən biri və hazırda İdarə Heyətinin üzvüdür.

M.Hacıyeva avtomatlaşdırılmış idarəetmə sisteminin tətbiqi və elektron kitabxanaların yaradılması sahəsində dünyə təcrübəsini öyrənmək məqsədi ilə Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində ABŞ, Litva, Rusiya, Slovakiya və s. ölkələrin kitabxanalarında stajorluq keçib, 2000-ci ildə Tbilisidə keçirilən İnformasiya Mütəxəssisləri Assosiasiyasının təşkil etdiyi "Cənubi Qafqaz kitabxanaçıları və informasiya işçilərinin ixtisasının artırılması regional mərkəzi", 2002-ci ildə Budapeştdə keçirilən "Müasir kitabxanaların idarə edilməsi", 2010-cu ildə Moskvada keçirilən "MARK-SQL avtomatlaşdırılmış kitabxana-informasiya sistemi ilə iş" adlı seminarlarda və dünyanın 20-dən artıq ölkəsində elmi seminar, konfrans və treninqlərdə məruzə ilə çıxış edib.

Mələk xanımın çoxsaxəli fəaliyyəti tək-cə kitabxana işi ilə məhdudlaşmır. Yubilyar elmi-təcrübi, elmi-pedaqoji və fəndrayzinq fəaliyyətilə yanaşı, hələ tələbəkəndən dekorativ tətbiqi sənətlə - şəkəkəbəndlə də məşğul olub, maraqlı əl işləri toxuyub. O, fikirlərini, düşüncələrini ilmələrlə reallaşdırdığı əl işləri ilə beynəlxalq sərgi-yarmarkalarda iştirak edib, Azərbaycan dekorativ tətbiqi sənətinin dünyada tanınması və təbliğində öz töhfəsini verib. Bu gözəl sənətin ənənələrini davam etdirmək məqsədilə şəkəkəbəndin toxunuşunu kütləviləşdirmək üçün tələbələr də yetişdirib. İcərişəhərdə yaşadığı 19-cu əsrin ortalarına məxsus qədim evi qrant layihəsi əsasında "Şəcərə" ev-muzeyi kimi geniş ictimaiyyətə təqdim etməsi də Mələk xanımın durmadan çalışmasının, əzminin və istedadının nəticəsidir. Bu layihə ilə ölkədə ilk şəcərə muzeyinin də əsası qoyulub. Muzey qədim memarlıq nümunələrini əks etdirməklə yanaşı, icərişəhərlilərin adət-ənənələrini özündə cəmləyən, məişətdə geniş istifadə etdiyi qədim əşyalar və dövrün aksesuarları ilə zəngindir. Muzeyin ən dəyərlı eksponatı isə XX əsrin əvvəllərində Bakıya gələn Qafqaz İslam Ordusunun komandanı Nuru paşa tərəfindən hədiyyə edilmiş qəmədir.

Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafı istiqamətində səmərəli və uğurlu fəaliyyətinə görə hər zaman ali qiymətini almış, dəfələrlə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən fəxri fərmanlarla təltif edilib, Milli Kitabxananın 85 illik yubileyində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 noyabr 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə Əməkdar mədəniyyət işçisi fəxri adına layiq görülüb.

Mələk Hacıyevanın 43 illik zəngin və hərtərəfli təcrübi, elmi, pedaqoji, mədəni və ictimai fəaliyyəti bir daha onu göstərir ki, yubilyar tək-cə peşəkar kitabxana mütəxəssisi deyil, eyni zamanda gözəl əl qabiliyyəti olan şəkəkəbənd ustası, muzey yaradıcısı və respublika kitabxanalarında səmərəli fəaliyyət göstərən sərişətəli kadrlar yetişdirən dəyərlı pedaqoq və vətənpərvər ziyalıdır.

Hörmətli Mələk xanımlı 65 illik yubileyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir, ona cansağlığı, könül xoşluğu, yorulmaz fəaliyyətində yeni-yeni nailiyyətlər əldə etməyi arzulayırıq.

Adilə ABDULLAYEVA,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru